

De Wet Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen (de wet BOPZ) regelt gedwongen opname van mensen die lijden aan een psychische stoornis. Om iemand gedwongen op te kunnen nemen, moet er sprake zijn van gevaar voor zichzelf of de omgeving dat ontstaat door een psychische stoornis.

De wet is van oorsprong niet gemaakt om gedwongen opname van dementerende mensen die een gevaar zijn voor zichzelf of de omgeving gedwongen op te nemen op een verpleegafdeling. Voor deze doelgroep is een nieuwe wet, de wet Zorg en Dwang, die beter aansluit bij deze doelgroep. Deze wet gaat in januari 2020 van start. Echter tot die tijd geldt de wet BOPZ. In deze folder kunt u meer lezen over de toepassing van deze wet binnen Present.

Wanneer heeft u te maken met de wet BOPZ?

De wet BOPZ is van toepassing wanneer iemand met een CIZ-indicatie opgenomen moet worden in een verzorgings- of verpleeghuis (BOPZ aangemerkt), maar dit niet wil. We spreken hier van een opname die noodzakelijk is, doordat diegene een gevaar is voor zichzelf of voor de omgeving.

Er zijn drie soorten gedwongen opname:

1. Art. 60 BOPZ: de cliënt is niet in staat om aan te geven of hij akkoord gaat met de opname. Er is geen sprake van het tonen van bereidheid tot opname, maar ook geen sprake van verzet.
2. Rechterlijke machtiging: de cliënt toont verzet tegen een opname en er dreigt gevaar voor de veiligheid of gezondheid van de cliënt indien niet tot opname wordt overgegaan. Een rechterlijke machtiging zal alleen worden afgegeven als er sprake is van uitdrukkelijk verzet en gevaar.

Om tot een gedwongen opname met een rechterlijke machtiging te kunnen komen, wordt door een onafhankelijk arts/psychiater een geneeskundige verklaring opgesteld. Een en ander is tenminste vijf dagen voor het indienen van het verzoek tot een rechterlijke machtiging opgemaakt.

Het verzoek tot opneming met een rechterlijke machtiging wordt veelal door de behandelend arts namens de echtgenoot, kinderen of andere direct betrokkenen van de cliënt gedaan. Het verzoek wordt gedaan aan de Officier van Justitie, waarna de rechter op vordering van de Officier van Justitie de rechterlijke machtiging verleent.

Er wordt door de rechter altijd eerst een voorlopige machtiging afgegeven. Deze is maximaal zes maanden geldig. Daarna kan een machtiging tot Voortgezet Verblijf worden aangevraagd, die is vijf jaar geldig.

De cliënt moet binnen 14 dagen na de beslissing van de rechter zijn opgenomen, anders verliest de machtiging zijn geldigheid.

3. Inbewaringstelling: Een IBS (inbewaringstelling) is een officiële beslissing van de burgemeester. Door deze maatregel kan iemand met spoed en tegen de eigen wil worden opgenomen in een BOPZ aangemerkte zorginstelling. Na advies van een psychiater of arts (geneeskundige verklaring) beslist de burgemeester door middel van een IBS of iemand gedwongen opgenomen moet worden. De Officier van Justitie, een advocaat, de inspecteur voor de gezondheidszorg en direct betrokkenen worden van deze beslissing op de hoogte gebracht.

Een IBS wordt altijd onmiddellijk uitgevoerd, waardoor een gedwongen opname binnen 24 uur plaatsvindt.

Wat zijn vrijheidsbeperkende maatregelen (VBM)?

Als je alles binnen je mogelijkheden hebt geprobeerd, maar er blijft sprake van ernstig gevaar of risico voor de cliënt of andere cliënten, mag je een vrijheidsbeperkende maatregel inzetten (NB Volgens de huidige wetgeving mag dit alleen op een BOPZ-aangemerkte locatie of afdeling). Deze beslissing moet multidisciplinair genomen worden en de behandelend arts is eindverantwoordelijk voor het nemen van dit besluit.

De cliënt of diens wettelijk vertegenwoordiger geeft wel of geen toestemming voor het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Bij geen toestemming door cliënt of wettelijk vertegenwoordiger dan kan er sprake zijn van gedwongen toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen (moeten stoppen zodra het acute gevaar voorbij is, en uiterlijk na zeven dagen) of dwangbehandeling.

Dwangbehandeling is een behandeling tegen de wil van de cliënt. Het gaat om een behandeling die in het behandelplan of zorgplan van de cliënt is opgenomen. Dwangbehandeling is alleen toegestaan in een zorginstelling met een BOPZ-aanmerking.

Dwangbehandeling kent geen wettelijke maximumduur, al moet deze behandeling worden beëindigd wanneer het ernstig gevaar is geweken. In de afweging tussen de beste hulp en de veiligheid voor alle betrokkenen, lijkt dwang soms de enige oplossing. Dwangbehandeling is echter heel ingrijpend.

- Het is alleen toegestaan als er echt geen andere mogelijkheid is.
- De behandelaar moet altijd nagaan of er andere, minder ingrijpende alternatieven zijn.
- De behandeling moet effectief zijn en in redelijke verhouding staan met het doel, namelijk er voor zorgen dat de cliënt zo opknapt dat er geen gevaar meer is.

Cliënten (en vertegenwoordigers) mogen verwachten dat zij mee kunnen denken over de minst ingrijpende maatregelen.

Wat als iemand die vrijwillig is opgenomen zich toch verzet?

Bij verzet van een vrijwillig opgenomen cliënt tegen de uitvoering van het zorgplan moet overwogen worden het vrijwillige verblijf om te zetten in een onvrijwillig verblijf (op basis van art. 60 BOPZ). Ook als een vrijwillig opgenomen cliënt de uitvoering van het zorgplan ondergaat zonder expliciete toestemming te geven, is het mogelijk dat de cliënt niet meer in staat is om de toestemming te tonen (geen bereidheid/geen verzet) en moet overwogen worden om het vrijwillig verblijf om te zetten in een onvrijwillig verblijf.

Wat doet een BOPZ-arts?

De BOPZ-arts is belast met de algemene gang van zaken op psychogeriatrisch en medisch gebied van de BOPZ-afdeling. Hij draagt zorg voor de beleidsmatige voorwaarden van een goede toepassing van de bepalingen van de Wet BOPZ. Hij houdt toezicht op naleving van de regels van de Wet BOPZ en is verantwoordelijk voor de kwaliteit op de BOPZ-aangemerkte afdeling. Hij is geïnformeerd over de cliënten en naasten. Hij legt verantwoording af aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg. Als laatste is hij verantwoordelijk voor de toezicht op de wilsbekwaamheidsbeoordeling. Gezien de kleinschaligheid is de

zorggroep aangesloten bij de BOPZ-artsen van de Rivas
Zorggroep/Salem die in onze regio werkzaam zijn

Welke regels gelden?

De wet BOPZ schrijft voor dat iedere organisatie algemeen geldende huisregels opstelt en deze bekendmaakt aan de cliënten en hun familie en/of wettelijk vertegenwoordigers. Huisregels hebben als doel het regelen van een ordelijke gang van zaken in de instelling. Nieuwe cliënten ontvangen bij opname een informatiemap waarin de huisregels zijn opgenomen.

Mag de cliënt overal binnen het huis wonen en rondlopen?

Binnen Present is de Visie op vrijheid ontwikkeld. De visie wordt eerst uitgerold in Graafzicht. In de toekomst wordt deze visie uitgerold over alle andere locaties. Voor verdere informatie verwijst ik u naar de visie op vrijheid.

Waar kan ik met mijn BOPZ-klacht terecht?

De klachtenbehandeling vindt plaats via de klachtenfunctionaris van Present. De klachtenfunctionaris registreert de klachten, adviseert en bemiddelt hierin. Klachten kunnen ook aan de externe (onafhankelijke) klachtencommissie worden voorgelegd. Informatiefolders worden bij opname aan de cliënten gegeven. In het kader van de BOPZ kunnen de klachten betrekking hebben op o.a.:

- De beslissing over de wilsonbekwaamheid.
- Het toepassen van dwangbehandeling.
- Het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen.
- Het beperken van de bewegingsvrijheid van de cliënt.
- Het niet toepassen van het overeengekomen zorgplan.

Een groot verschil met het 'gewone' klachtenreglement is dat iedereen toegestaan is om een klacht, gerelateerd aan de wet BOPZ, in te dienen.

Afhankelijk van de klacht (het hebben van wel of geen gevolg) zal de klachtencommissie binnen twee of vier weken een beslissing moeten nemen. Als de commissie deze termijn niet heeft gehaald of als de klager het niet eens is met het besluit van de klachtencommissie, kan een procedure bij de rechtbank worden gestart. De klacht wordt direct of indirect via de inspectie aan de rechter voorgelegd. Laatstgenoemde verklaart binnen vier weken de klacht wel of niet gegrond.

Vragen?

Heeft u nog vragen over de wet BOPZ, dan kunt u deze stellen aan uw behandelend arts, EVV-er, verpleegkundige of locatieleider.

Wij attenderen u graag op de website www.dwangindezorg.nl Dit is een informatiesite die tot stand gebracht is door het ministerie VWS en Justitie. Daarbij is samengewerkt met alle betrokkenen zowel uit het werkveld als de direct naasten van cliënten. De site geeft informatie over de wet BOPZ en praktijksituaties waarbij dwang aan de orde is.

Informatie over dwang in de zorg, gezien vanuit cliënten, directbetrokkenen en professionals. Met vragen uit de praktijk, rechten & plichten van alle betrokkenen en inspiratie voor betere oplossingen dan dwang.